

4. MEDIUL SOCIAL

Gheorghe SOCOL

Relația mediului social cu calitatea vieții poate fi privită din două puncte de vedere: 1. în sens larg, considerând calitatea vieții în contextul unei societăți date, cu tot ceea ce este specific acesteia ca dezvoltare economică, relații sociale, mod de guvernare, instituții, cultură etc., pentru a identifica în ce fel determină societatea calitatea vieții; 2. în sens restrâns, oprindu-ne doar la unele caracteristici ale socialului, ca de exemplu relațiile dintre vecini, funcționarea instituțiilor publice, modul de conducere al societății, viața de familie, de asemenea pentru a stabili, ca și mai sus, raporturile de determinare dintre acești indicatori și calitatea vieții.

În cele ce urmează vom da curs acestui al doilea punct de vedere, pe de-o parte pentru că relația de determinare pe care societatea în ansamblu o are asupra calității vieții își are locul mai degrabă într-o teorie generală a societății decât într-o tentativă de diagnoză a calității vieții la un moment dat și, pe de altă parte, pentru că detaliile ale societății, ca acelea pe care le-am menționat la punctul doi, comportă un anumit grad de variație în cadrul aceluiași sistem social, variație care are un corespondent în planul modului de trai și al stilului de viață. În plus, dat fiind că, oricum, calitatea vieții unei colectivități la un moment dat este expresia nivelului de dezvoltare a societății, imaginea reconstituită teoretic a calității vieții acelei colectivități exprimă, fie și în mod implicit, determinarea de care vorbeam.

Informații despre mediul social și calitatea acestuia am obținut, în principal, cu ajutorul a opt întrebări privind: relațiile cu vecinii, funcționarea instituțiilor publice, modul cum este condusă societatea, modul cum este administrată localitatea, securitatea personală, respectarea drepturilor, existența echității în societate, posibilitatea de a avea un cuvânt de spus în conducerea societății. După cum se vede, cu excepția primei solicitări și într-o măsură a ultimei, întrebările se referă la caracteristici ale mediului social pe care subiectul ca individ le poate prea puțin influența, dar care la rândul său nu se poate sustrage influenței lor.

Relațiile cu vecinii, pe care fiecare le poate determina prin aportul său direct, se bucură de o apreciere favorabilă (calificativul „bine” și „foarte bine”) atât pe ansamblul eșantionului cât și în cazul subdiviziunilor sale. Corespunzător, procentul celor care apreciază ne-

favorabil relațiile cu vecinii este foarte mic, valoarea maximă atin-gînd-o în cazul pensionarilor : 3,6⁰/₀. Așadar, răspunsurile oferite la această întrebare conduc spre concluzia că relațiile dintre vecini sînt bune ca regulă generală, tensiunile, asperitățile fiind excepții.

Și în cazul celorlalte întrebări răspunsurile oferite pun în eviden-ță existența unei anumite constante. Din păcate însă este vorba de regularitatea unui procent ridicat al aprecierilor nefavorabile.

Cea mai rezervată apreciere o întîlnim în cazul posibilității de a avea un cuvînt de spus în conducerea societății, despre care 60,2⁰/₀ din persoanele eșantionului consideră că este necorespunzătoare (redușă și foarte redușă) și doar 15,5⁰/₀ îi atribuie valori mai înalte (posibili-tatea ridicată și foarte ridicată). Remarcăm, de asemenea, că, deși a-cesste procente variază de la o categorie socioocupatională la alta, di-ferențele nu sînt de natură să indice o legătură directă și puternică cu experiența și pregătirea, care sînt condiții favorizante ale unei con-ducute participative, fiind vorba, mai degrabă, de o relație aleatoare.

Dacă rezultatele se prezintă așa cum am văzut, explicația ar putea fi, probabil, una de inerție psihologică. Cu alte cuvinte, oamenii nu au reușit încă să se debaraseze complet de vechile lor reflexe și idei im-primate de regimul anterior și să interiorizeze pe deplin că se află în-tr-o situație nouă cu alte caracteristici. Ipoteza noastră nu izvorăște printr-o raportare idealizată la situație existentă, ci din nevoia de a redimensiona niște valori care ni se par exagerate.

Dacă observăm că și la celelalte întrebări, cu două excepții, sînt mai numeroase răspunsurile care exprimă o stare de nemulțumire decît cele ce exprimă o opinie net favorabilă față de modul cum se rezolvă în societatea noastră problema implicată în întrebarea respec-tivă, putem conchide că, în ansamblu, mediul social este perceput de cei investigați ca un factor care trage în jos calitatea vieții în Ro-mânia. Valori așa de scăzute ca cele pe care le-au acordat subiecții me-diului social nu au cunoscut nici declarațiile privind veniturile, nici a-precierile privind munca și condițiile de muncă, nici serviciile și nici mediul ambiant, ceea ce ilustrează degradarea profundă pe care a cunoscut-o mediul social în perioada dictaturii. Căci deși investigația s-a desfășurat la peste o jumătate de an de la înlăturarea regimului comunist, mediul social configurat prin întrebările utilizate în chestio-narul folosit nu a avut cînd și cum să se asaneze, pînă la data cercetării, de tarele dobîndite în timpul regimului comunist.

Excepțiile de care vorbeam mai sus, ce reprezintă o abatere de la regula răspunsurilor nefavorabile la întrebările formulate, privesc securitatea personală și modul de apreciere a conducerii societății, cu respectiv 30,0⁰/₀ și 41,1⁰/₀ răspunsuri care consideră situația din aceste domenii ca bună și foarte bună. Dacă răspunsurile la întrebarea pri-vind securitatea personală nu necesită o discuție specială, procentul mare al celor care apreciază favorabil modul cum se realizează condu-cerea socială este se pare în legătură directă cu schimbările operate de revoluție.

Ducînd analiza de la general la particular, respectiv de la an-samblul eșantionului la diferitele subeșantioane, distingem unele nuan-țări ale constatărilor anterioare care necesită să fie menționate. Ast-fel, femeile (și mai accentuat cele casnice), muncitorii, pensionarii și

cei din mediul urban se simt mult mai amenințați în securitatea lor personală comparativ cu ceilalți; intelectualii și, într-o măsură mai redusă, muncitorii se dovedesc categorii profesionale mai exigente, răspunsurile lor caracterizînd într-o proporție mai mare ca necorespunzătoare chestiunile evocate sau, corespunzător, într-o mai mică măsură ca bune.

Sintetizînd, cercetarea arată că mediul social acționează, în ansamblu, nefavorabil asupra calității vieții. Admițînd că, în principal, avem de-a face în acest plan cu manifestări remanente ale regimului anterior, eliminarea lor prin reformele structurale care se înfăptuiesc în prezent va avea urmări pozitive asupra calității vieții.